

Petr Honč: Praha mezi Vídní a Římem. Solní smlouva a správa cassa salis v letech 1630-1782

Disertační práce. KTF UK Praha 2017

Posudek vedoucího práce

Studium českých a evropských novověkých církevních dějin komplikují dvě okolnosti, danosti. První je stále ještě doznívání tradičního konfesního pohledu na hodnocení událostí a situací, kdy zvláště v minulosti vyznění a interpretaci silně ovlivňovala konfesní příslušnost příslušného historika. Druhým problémem je náročnost vlastního archivního bádání, především časové nároky na zvládnutí dobových pramenů. Domnívám se, že Petr Honč ve své práci dokázal oba problémy zvládnout. V jeho výkladu není žádná stopa konfesijního zaujetí, který by byla ke škodě práce. Na druhou stranu daní za nejen časovou náročnost zpracování pramenné základy bylo, že mu příprava své disertaci trvala dlouhých sedm let. V jeho případě se nepochybně vyplatilo na výslednou práci počkat.

O solní smlouvě a její roli se mluví v každém zpracování českých církevních dějin 17.-18. století či pobělohorské rekatolizace, ale takovéto celkové zpracování, byť autor musel řadu důležitých témat ve finální verzi jen naznačit, dosud chybělo. Vědělo se o její důležitosti pro obnovu života katolické církve, ale spíše se tušilo, než reálně vědělo, o způsobu její činnosti, vlastním fungování a rozsahu působnosti. Náročnost zpracování ještě vyostřila nutnost pohybovat se na širokém poli, které dalece překračuje hranice českých zemí, a vyžadovalo studium fondů mimo jiné římských a vídeňských archivů. Kromě historických znalostí a zvládnutí církevních reálií se musel seznámit i s právní problematikou nejen kanonického práva, ale rovněž složitými proměny právních interakcí vztahu církev a státu.

Po relativně důkladném zhodnocení dosavadního bádání a nezbytném prezentování geneze církevněprávní a majetkové situace, kde se i kvůli stručnosti nemohl vyhnout určitým zjednodušením a posunům, se věnuje samotnému založení solní poklady. V otázce změny původního cíle a smyslu pokladny, tedy zakládání nových biskupství jako organizačních pilířů rekatolizace, mohl využít novější výzkumy francouzského historika Nicolase Richarda, který zdařile doložil, proč se záhy ukázalo, že efektivnější bude vynaložit dostupné prostředky jiným způsobem.

V dalším výkladu pak sleduje chronologicky vývoj správy solní pokladny ve složité interakci odpovědných institucí, jejíž okolnosti byly silně závislé na konkrétních osobnostech. Honč na řadě míst naznačil a v závěru pojmenoval další místa, jimiž se výzkum může ubírat s mnoha možnostmi.

Jeho výzkum a výsledná práce nabízí mnohem více, než jen příběh fungování jedné církevní instituce v 17.-18. století. Díky Hončově bádání se odkrývají další linie a aspekty komplikovaných interakcí mezi státem, církví a společnostmi té doby. Určitě by bylo zajímavé sledovat další tok peněz, které z pokladny odcházely směrem k řeholním institucím a obecně práce získá, až budeme mít větší přehled o celkovém financování církevních institucí v daném období. Přesto je patrné, že ohledně využití prostředků probíhaly urputné souboje, kde arcibiskup či kongregace tvoří jen jednu ze stran. Přestože ani barokní katolická církev nebyla prostá silného vlivu státu na její fungování, i Hončova práce dokumentuje narůstající vliv

Cenné jsou exkurzy, které nabízejí vhled do dalších stránek života české společnosti té doby, někdy s nečekanými, dokonce kriminálními prvky.

Pro budoucí vydání výsledku Hončova výzkumu bude nutné zvážit, zda nezvolit jiné kritérium uspořádání samotné látky a prezentace, které bude čtenářsky vstřícnější a přehlednější, ale jsem přesvědčen, že pro potřeby kvalifikační práce typu disertace jistá schematičnost daná zvoleným způsobem chronologického výkladu je přijatelná a dokonce produktivní. Doktorand svoje schopnosti naznačil již v řadě studií a článků, které během doby svého studia napsal a publikoval a předložená disertace potvrdila jeho badatelský potenciál. Lze jen doufat, že téma bude dále rozpracovávat a zhodnotí tak ještě plněji roky studia, které problematice dosud věnoval.

Disertační práci Petra Honče mohu rád doporučit k obhajobě.

Doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

V Hradci Králové 20. ledna 2018